

PATOLOGIE SPOŁECZNE I PROBLEMY SPOŁECZNE

POSPISZYL IRENA

Książka, pomyślana jako podręcznik akademicki, składa się z czternastu rozdziałów poświęconych zachowaniom naruszającym normy społeczne lub normy społeczne i prawne. Prezentowane problemy potraktowane zostały w sposób interdyscyplinarny, co niewątpliwie stanowi istotną zaletę publikacji. Ta obszerna praca dotyczy ważnych i budzących nierzadko wiele kontrowersji zjawisk. Choć poruszane kwestie omawiane są wieloaspektowo, książka stanowi zwartą całość i czytelnik nie będzie miał problemów z usytuowaniem ich w określonej strukturze czy porządku normatywnym. Widać, że Autorka wie, o czym pisze i czyni to sprawnie.

prof. dr hab. Zbigniew Izdebski Uniwersytet Zielonogórski

Książka Ireny Pospiszyl stanowi kompetentne i erudycyjne pogłębienie analiz dotyczących patologii i problemów społecznych, których Autorka dokonywała (w mniejszym zakresie) we wcześniejszej swej publikacji *Patologie społeczne* (WN PWN 2008).

prof. dr hab. Ewa Wysocka Uniwersytet Śląski

Irena Pospiszyl, profesor Akademii Pedagogiki Specjalnej, kieruje Zakładem Psychopedagogiki Resocjalizacyjnej, była stypendystką w Instytucie Psychiatrii Uniwersytetu Londyńskiego. Jako pierwsza opisała syndrom Atlasa, zaburzeniowy zespół adaptacyjny do sytuacji trudnych. Jest autorką ponad 80 publikacji, w tym takich jak: *Przemoc w rodzinie* (1994), *Ofiary chroniczne* (2003), *Patologie społeczne* (2008), *Syndrom Atlasa. O tych, którzy byli silni zbyt długo* (2019). Jest także tłumaczką książki Danyi Glaser i Stephena Frosta *Dziecko seksualnie wykorzystywane* (1995). Swoją karierę zawodową zaczynała jako wychowawczyni w Sanatorium Neuropsychiatrii Dziecięcej.

Od lat prowadzi badania nad podatnością wiktymizacyjną osób, interesuje się także problemem uprzedzeń społecznych, czemu dała wyraz m.in. w artykułach: *Barbarzyństwo potrzebuje społecznej legitymacji* (2016), *Słoiki, gender i inne demony, czyli kilka refleksji na temat współczesnych uprzedzeń w Polsce* (2016), *The Loser Syndrome – universality of the strategy of defense of discriminated groups* (2020). Pasjonatka powieści sensacyjnych, nart i swojego ogrodu w górach.

Wstęp

ROZDZIAŁ 1. PATOLOGIA SPOŁECZNA-PROBLEMY DEFINICYJNE

1.1. Patologia społeczna - próba zdefiniowania

1.2. Relatywizm czy absolutyzm moralny - dylematy współczesności

ROZDZIAŁ 2. WYBRANE TEORIE DEWIACJI

2.1. Teoria anomii

2.1.1. Czynniki wysokiego ryzyka anomii

2.2. Interakcjonizm symboliczny

2.2.1. Teoria stygmatyzacji

2.3. Teoria zróżnicowanych powiązań

2.4. Teoria zróżnicowanych możliwości

2.5. Potęga strategii neutralizacji

2.6. Teoria konfliktu

2.6.1. Źródła konfliktów

2.6.2. Narzędzia konfliktów

2.6.3. Konsekwencje narastającego konfliktu

2.7. Teoria społecznej kontroli Hirschiego

2.8. Dewiacja jako akt wyboru

2.8.1. Koncepcja dobrowolnej poprawy

2.8.2. Koncepcja luzu decyzyjnego

ROZDZIAŁ 3. STEREOTYPY I UPREDZENIA

3.1. Stereotypy

3.1.1. Cechy stereotypów

3.1.2. Funkcje stereotypów

3.2. Upredzenia społeczne

3.2.1. Relacje między stereotypami a uprzedzeniami

3.2.2. Cechy uprzedzeń

3.2.3. Geneza uprzedzeń

3.3. Wybrane przejawy uprzedzeń

3.3.1. Uprzedzenia etniczne i narodowościowe

3.3.2. Seksizm

3.3.3. Homonegatywizm

ROZDZIAŁ 4. KREOWANIE KOZŁA OFIARNEGO

4.1. Definicja

4.2. Przyczyny zjawiska

4.3. Stereotypy oskarżycielskie

4.4. Cechy ofiarnicze kozła ofiarnego

4.5. Trwałość statusu kozła ofiarnego

ROZDZIAŁ 5. PRZESTĘPSTWA Z NIENAWIŚCI

5.1. Terroryzm

5.2. Podstawowe cechy terroryzmu

5.3. Rodzaje terroryzmu

5.4. Zarys historii terroryzmu

5.5. Skala zjawiska terroryzmu

5.6. Uwarunkowania terroryzmu

5.6.1. Terroryzm jako broń słabych

5.6.2. Terroryzm jako odpowiedź na nierówności ekonomiczne

5.6.3. Koncepcja Marcusego

5.6.4. Terroryzm jako sposób wymiany władzy

5.6.5. Terroryzm jako skutek naruszenia równowagi w świecie idei

5.6.6. Terroryzm jako efekt zderzenia cywilizacji

5.7. Przeciwdziałanie terroryzmowi

5.7.1. Naiwny protekcjonizm, czyli państwo socjalne

5.7.2. Demokracja aktywna jako forma obrony przed terroryzmem

5.7.3. Wymuszona asymilacja, czyli liberalny paternalizm

5.8. Prawne możliwości obrony przed terroryzmem w Polsce

ROZDZIAŁ 6. DEWIAKJA SAMOTNICZA - SAMOBÓJSTWO

6.1. Skala oraz przejawy zjawiska

6.2. Rys kulturowy

6.3. Uwarunkowania samobójstw

6.4. Typologia samobójstw

6.5. Efekt Wertera

6.6. Syndrom presuicydalny - zachowanie suicydalne

ROZDZIAŁ 7. AGRESJA I PRZEMOC

7.1. Agresja

7.1.1. Agresja a przemoc

7.2. Agresja wśród dzieci i młodzieży

7.2.1. Przyczyny zachowań agresywnych młodzieży

7.3. Przemoc

7.3.1. Definicja

7.4. Przemoc w rodzinie

7.4.1. Skala zjawiska

7.4.2. Cykl przemocy domowej

7.4.3. Formy przemocy

7.4.4. Skutki przemocy

7.5. Stalking

7.5.1. Prawne regulacje dotyczące stalkingu

7.5.2. Przejawy stalkingu

7.5.3. Skala zjawiska

7.5.4. Ofiary

7.5.5. Sprawcy

7.5.6. Skutki stalkingu

7.6. Cyberprzemoc

7.6.1. Definicja i cechy

7.6.2. Rodzaje zagrożeń

7.6.3. Przejawy i skutki cyberprzemocy

7.6.4. Możliwości zapobiegania i przeciwdziałania cyberprzemocy

ROZDZIAŁ 8. UZALEŻNIENIA

8.1. Alkoholizm

8.1.1. Uzależnienie od alkoholu - diagnoza

8.1.2. Typologie alkoholizmu

8.1.3. Fazy rozwoju uzależnienia

8.1.4. Skala zjawiska

8.1.5. Uwarunkowania

8.1.6. Problemy związane z alkoholem

8.2. Narkomania

8.2.1. Historia narkomanii

8.2.2. Skala używania środków odurzających

8.2.3. Rodzaje narkotyków

8.2.4. Fazy rozwoju uzależnienia

8.2.5. Uwarunkowania narkomanii

8.2.6. Społeczne skutki stosowania narkotyków

8.2.7. Prawny aspekt narkomanii

8.3. Uzależnienie od elektronicznych środków przekazu

8.3.1. Kryteria diagnozy uzależnienia

8.3.2. Fazy rozwoju uzależnienia

8.3.3. Skala zjawiska

8.3.4. Uwarunkowania

8.3.5. Skutki nadmiernego korzystania z mediów elektronicznych

8.4. Hazard

8.4.1. Kryteria diagnozy uzależnienia

8.4.2. Fazy rozwoju uzależnienia

8.4.3. Skala zjawiska

8.4.4. E-hazard

8.4.5. Uwarunkowania hazardu

8.4.6. Prawne regulacje hazardu w Polsce

ROZDZIAŁ 9. EKSHIBICJONIZM EMOCJONALNY

9.1. Skala zjawiska - próba ustalenia

9.2. Zagrożenia

9.3. Uwarunkowania

ROZDZIAŁ 10. PROSTYTUCJA JAKO PROBLEM SPOŁECZNY

10.1. Prawne regulacje prostytucji

10.2. Charakterystyka środowiska osób uprawiających prostytucję

10.3. Przebieg kariery

10.4. Typologie osób świadczących usługi seksualne

10.5. Wykorzystywanie seksualne dzieci i młodzieży do prostytucji

10.6. Prostytucja homoseksualna

10.7. Uwarunkowania prostytucji - koncepcje wyjaśniające

ROZDZIAŁ 11. PATOLOGIE SEKSUALNE

11.1. Pedofilia

11.1.1. Kontekst społeczny

11.1.2. Rys historyczny i kontekst kulturowy

11.1.3. Skala zjawiska

11.1.4. Sprawcy pedofilii

11.1.5. Uwarunkowania psychospołeczne

11.1.6. Skutki seksualnego wykorzystywania dziecka

11.1.7. Pornografia z udziałem dzieci

11.1.8. Prawne regulacje dotyczące pornografii z udziałem dzieci

11.2. Kazirodstwo

11.2.1. Kazirodstwo jako tabu kulturowe

11.2.2. Skala zjawiska

11.2.3. Typologie zachowań kazirodczych

11.2.4. Uwarunkowania psychospołeczne

ROZDZIAŁ 12. HANDEL LUDŹMI

12.1. Regulacje prawne

12.2. Skala zjawiska

12.3. Zasady działania sprawców

12.4. Skutki dla ofiar

12.5. Przeciwdziałanie procederowi handlu ludźmi

ROZDZIAŁ 13. WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

13.1. Mobbing

13.1.1. Przejawy mobbingu

13.1.2. Typy relacji ofiar i sprawców

13.1.3. Skala zjawiska

13.1.4. Mobbing w szkole

13.1.5. Uwarunkowania mobbingu

13.1.6. Skutki mobbingu

13.1.7. Prawna ochrona jednostki przed mobbingiem

13.2. Prekariat

13.2.1. Narodziny nowej klasy?

13.2.2. Nowy podział klas

13.2.3. Cechy prekariatu

13.2.4. Uwarunkowania

13.2.5. Skutki prekaryzacji

13.3. Bezdомność

13.3.1. Rys historyczny

13.3.2. Fazy rozwoju bezdomności

13.3.3. Skala zjawiska i grupy wysokiego ryzyka

13.3.4. Bezdомność kobiet

13.3.5. Uwarunkowania bezdomności

13.3.6. Skutki bezdomności

13.3.7. Wyjście z bezdomności

13.3.8. Bezdомność jako wybór jednostki

13.4. Dzieci ulicy

13.4.1. Typologie dzieci ulicy

13.4.2. Fazy przystosowania do życia na ulicy

13.4.3. Umiejętności przystosowawcze dzieci ulicy

13.4.4. Skala zjawiska

13.4.5. Uwarunkowania

13.4.6. Pomoc i możliwość zapobiegania zjawisku

ROZDZIAŁ 14. PATOLOGIA INSTYTUCJI

14.1. Korupcja

14.2. Prawne regulacje i skala zjawiska

14.3. Uwarunkowania

14.4. Skutki

14.5. Przeciwdziałanie

ROZDZIAŁ 15. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

15.1. Globalne ocieplenie

15.2. Kurczące się zasoby wody

15.3. Smog i inne zanieczyszczenia atmosfery

15.4. Odpady trudnodegradowalne

15.5. Zagrożenia społeczno-polityczne związane ze zmianami środowiska

15.6. Ochrona środowiska

15.7. Najważniejsze regulacje prawne

15.8. Projekt zrównoważonego rozwoju

Bibliografia

Spis ilustracji

Indeks nazwisk